

**Akční plán realizace Národní strategie
primární prevence rizikového chování
dětí a mládeže na období 2023-2025**

Obsah

ÚVOD.....	2
1. Vyhodnocení realizace hlavních priorit Akčního plánu Národní strategie v letech 2019-2021.....	5
2. Akční plán realizace Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže	13
na období 2023-2025.....	13
2.2 Koordinace a řízení PPRCH	15
2.3 Kvalitní a efektivní metodická podpora subjektů PPRCH	16
2.4 Legislativa	17
2.5 Vzdělávání	18
2.6 Financování	20
2.7 Monitoring, hodnocení a výzkum.....	21
3. Závěr.....	22

ÚVOD

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“) se řídí platnou Národní strategií primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019-2027 a Strategií vzdělávací politiky ČR do roku 2030+. Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019-2027 (dále Národní strategie 2019-2027) je základním strategickým dokumentem MŠMT, který nastavuje základní rámec politiky primární prevence rizikového chování v České republice. Strategie byla schválena 8. března 2019 vládou ČR usnesením č. 190 ze dne 18. března 2019.

Akční plán realizace Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2022-2024 měl být původně předložen k projednání vládě ČR do 31. 12. 2022. Vzhledem k přetížení MŠMT, krajů i škol v době pandemie Covid a distanční výuky a válečnému konfliktu na Ukrajině spojenému s příchodem velkého počtu ukrajinských dětí, žáků a studentů do českých škol, nebylo možné vyhodnotit uplynulý akční plán a vypracovat nový v termínu stanoveném vládním usnesením č. 190 ze dne 18. března 2019. Bylo proto požádáno o posunutí termínu plnění do dubna 2023. Doba realizace Akčního plánu byla posunuta do roku 2025 na základě koordinace s Akčním plánem politiky v oblasti závislostí 2022–2025, který je v této době rovněž předkládán vládě k projednání.

Národní strategie 2019-2027 vymezuje základní pilíře/priority politiky, jimiž jsou:

- systém
- koordinace
- legislativa
- vzdělávání
- financování
- monitoring, hodnocení a výzkum

Hlavní funkce Národní strategie primární prevence u rizikového chování u dětí a mládeže 2019-2027

- Stanovit základní rámec primární prevence rizikového chování v České republice na období 2019-2027.
- Stanovit hlavní cíle a priority rozvoje v politice primární prevence rizikového chování na období 2019-2027.
- Informovat odbornou a laickou veřejnost o cílech a prioritách politiky primární prevence rizikového chování u dětí, žáků a studentů.

Hlavní cíle Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+

Hlavní cíle Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+ jsou v souladu s Národní strategií 2019-2027. Mezi ty nejdůležitější patří:

- **Snižování nerovností a prevence digitální propasti**
Pokud žák nemá dostatečné digitální kompetence, přístup k digitálním technologiím nebo připojení k internetu, hrozí mu tzv. digitální vyloučení. Úkolem vzdělávacího systému je zasypávat tzv. digitální propast mezi žáky bez ohledu na jejich socioekonomické, zdravotní nebo jiné znevýhodnění, a to pomocí podpory nediskriminačního přístupu ke kvalitnímu

vzdělávání a vytvořením podmínek vedoucích ke zvyšování jejich digitálních kompetencí ve škole.

- **Bezpečné prostředí ve školách, rozvoj participace a autonomie**

Chceme zlepšit vztah žáků ke škole, aby do ní chodili rádi, měli důvěru k pedagogům a těšili se na spolužáky. Nejčastěji se ve třídách řeší vztahové problémy, nekázeň, šikana a kyberšikana a také záškoláctví, které může být často i skryté, když se žáci snaží škole vyhnout. Žáci se nemají komu svěřit. Roste počet žáků, kteří bojují s úzkostí. Chceme se proto zaměřit na oblast psychohygieny a posilování duševního zdraví a funkčního sociálního chování. Chceme podporovat školy, aby rozvíjely žákovské parlamenty jako nástroj pro rozvoj participativních dovedností žáků. Žáci budou více motivováni podílet se na dalších akcích školy, kde jim bude poskytnut dostatečný prostor k participaci. Pedagogové by měli rozvíjet autonomii žáků.

- **Rozvoj osobních a sociálních kompetencí žáků**

V nových rámcových vzdělávacích programech budou reflektována témata psychohygieny, psychosomatiky, duševních změn, duševního rozvoje, duševní hygieny, duševního a sociálního zdraví. Získávání kompetencí v těchto oblastech pomůže zajistit rozvoj sociální senzitivity, interpersonální percepce a empatie. Zároveň skrze ně bude rozvíjena schopnost sebepoznávání umožňující reflexi a regulaci vlastních duševních stavů. Žáci budou schopni lépe vyjadřovat své vlastní pocity, uplatňovat vhodné metody komunikace a uvědomovat si stereotypy a předsudky. Zlepší se schopnost žáků vhodně reagovat na obtížné situace a budou schopni aplikovat zdravé způsoby zvládání stresu. Tato témata budou akcentována v primárně preventivním působení škol. Jejich součástí budou též aktivity vedoucí k destigmatizaci duševních chorob.

- **Posílit bezpečné klima na úrovni škol**

Vedení školy by mělo rozvíjet klima, ve kterém se budou cítit dobře žáci, pedagogové i rodiče. Vedení školy musí úzce spolupracovat se školním poradenským pracovištěm, dbát na fungující komunikaci. Základním předpokladem je rozvíjení vztahů a vzájemné důvěry na úrovni participujících aktérů, posilování motivujícího prostředí a nastavení podpory pro dosažení vzdělávacích cílů a co nejlepších výsledků žáků během učení. Zaměříme se proto na posílení individuální práce se žáky, prevenci rizikového a nežádoucího chování v rámci pregraduální přípravy budoucích učitelů i v rámci vzdělávacích programů dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků zaměřených na jejich další profesní rozvoj. Chceme také zařadit do funkčního studia pro ředitele základní informace o fungování systému školské primární prevence, jeho aktérech a typech rizikového chování, na které se je třeba ve škole soustředit. Zároveň chceme posílit koordinaci školských a školních poradenských služeb – krajských školských koordinátorů, metodiků prevence v PPP a školních metodiků prevence, systém jejich vzdělávací a metodické podpory. Pokud mají školní poradenská pracoviště fungovat skutečně

efektivně, je nutné zohledňovat rozsah jejich přímé pedagogické činnosti v souladu s počtem žáků školy.

Akční plán realizace Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2023-2025 vychází z Národní strategie primární prevence u rizikového chování u dětí a mládeže 2019-2027 a je v souladu s následujícími strategickými materiály ČR:

- Strategii vzdělávací politiky do roku 2030+,
- Národní strategii prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019-2027,
- Strategii prevence kriminality v České republice na léta 2022-2027,
- Národním akčním plánem prevence sebevražd 2020-2030,
- Národním akčním plánem pro duševní zdraví 2020-2030,
- Strategii rovnosti žen a mužů na léta 2021-2030,
- Strategickým rámcem rozvoje péče o zdraví v České republice do roku 2030,
- Akčním plánem prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2019-2022,
- Národní strategii ochrany práv dětí 2021–2029,
- Národním akčním plánem k naplnění Záruky pro děti na období 2022-2030,
- Akčním plánem kybernetické bezpečnosti ČR na období let 2021-2025.

1. Vyhodnocení realizace hlavních priorit Akčního plánu Národní strategie v letech 2019-2021

Některé úkoly dané Akčním plánem realizace Národní strategie prevence rizikového chování 19-21 se nedařilo realizovat vzhledem k plnění prioritních opatření souvisejících s pandemií Covid a distanční výukou a také v souvislosti s příchodem žáků z Ukrajiny.

Řada úkolů AP 19-21 byla v gesci Národního ústavu pro vzdělávání a Národního institutu pro další vzdělávání. Sekce NÚV pro pedagogicko-psychologické poradenství, prevenci a institucionální výchovu se před sloučením s NIDV věnovala mimo jiné školním a školským poradenským službám, tématům spojeným s řešením aktuální situace na pracovištích školských poradenských zařízení, implementaci změn do systému služeb a přípravě změn v systému, dále byly poskytovány poradenské služby školským poradenským zařízením a probíhaly revize výstupů školských poradenských zařízení na základě § 16b školského zákona. Probíhala zde analýza užívání diagnostických postupů a nástrojů a příprava nových diagnostických a intervenčních nástrojů. Byla zde poskytována metodická podpora prevence ve školách a školských zařízeních, probíhaly certifikace programů poskytovatelů preventivních programů. Nedílnou součástí práce byla realizace vzdělávacích programů.

NÚV a NIDV byly od 1. 1. 2020 sloučeny a vznikl Národní pedagogický institut ČR, který byl v době pandemie pověřen řadou jiných prioritních úkolů, takže se některé úkoly z plánu nerealizovaly. Dalším důvodem nerealizování některých naplánovaných kroků k řešení priorit byl také nedostatek finančních prostředků na jejich realizaci.

Vzhledem k posunutí termínu předložení AP 19-21, jsou v hodnocení plnění uvedena i data z roku 2022.

Realizace hlavních priorit v oblasti SYSTÉMU/STABILIZACE

Vymezit a ustálit jednotnou terminologii – nesplněno z důvodů přílišné časové a finanční náročnosti klíčových aktivit a zániku spolupracujícího subjektu.

Stabilizovat přístupy, metody a nástroje efektivní primární prevence - splněno částečně v aktivitě sdílení dobré praxe. Dobrá praxe je sdílena na konferencích a seminářích pořádaných MŠMT a NPI ČR a také na stránkách OSPRCH.

Vydefinovat a sjednotit a parametry výkonů v primární prevenci - nesplněno z důvodů přílišné časové a finanční náročnosti klíčových aktivit a zániku spolupracujícího subjektu.

Realizace hlavních priorit v oblasti KOORDINACE

Vyjasnit a harmonizovat role jednotlivých rezortů v oblasti primární prevence – částečně splněno účastí zástupců MŠMT v mezirezortních pracovních skupinách a navázáním vzájemné spolupráce. Tradičně dobrá je spolupráce s Odborem protidrogové politiky Úřadu vlády ČR, ale harmonizovala se také spolupráce s MV, kdy byl realizován společný výjezd zástupců ministerstev, zástupců Policie ČR a krajských školských koordinátorů a manažerů prevence kriminality.

1. Vymezit role Národního ústavu pro vzdělávání, Národního institutu pro další vzdělávání v oblasti primární prevence – nesplněno z důvodu zániku obou organizací.

2. Stanovit role a potřeby jednotlivých aktérů vertikální úrovně školské primární prevence - splněno realizováním SWOT analýzy a dotazníkového šetření, kterého se účastnili zástupci ze všech stupňů vertikální úrovně.
3. Stanovit role a potřeby ostatních realizátorů primární prevence rizikového chování – splněno částečně ve vztahu k RVKPP a MV.
4. Zrevidovat a aktualizovat systém metodického vedení krajských školských koordinátorů prevence, metodiků prevence a školních metodiků prevence – splněno. Pro KŠKP připravuje MŠMT pravidelné porady a prostřednictvím emailů a telefonických konzultací jim poskytuje informační servis a metodické konzultace. Byl vytvořen nový seznam MP v PPP a zjišťovány úvazky. KŠKP si svolávají metodické porady se ŠMP a poskytují jim informace z MŠMT, krajů a dalších odborných institucí.
5. Rezortní, mezirezortní a další spolupráce – odborné platformy – splněno. Zástupci MŠMT se účastní jednání Rady vlády pro koordinaci politiky v oblasti závislostí, Rady vlády pro duševní zdraví, Republikového výboru pro prevenci kriminality, Výboru zástupců rezortů a institucí, Certifikačního výboru, Dotačního výboru RVKPP, Poradního výboru pro sběr dat o závislostech, Rady vlády pro lidská práva, Mezirezortní pracovní skupiny pro duševní zdraví dětí. Probíhají vzájemné schůzky se zástupci Národního pedagogického institutu ČR, Odborné společnosti pro prevenci rizikového chování, Nadací Sirius, Českou odbornou společností pro inkluzivní vzdělávání, Klinikou adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze, Asociací poskytovatelů adiktologických služeb a dalšími institucemi.

Realizace hlavních priorit v oblasti LEGISLATIVA

1. Obsahově a terminologicky aktualizovat stávající právní rámec primární prevence rizikového chování v právních předpisech v působnosti jiných rezortů, za účelem jasného vymezení terminologie, rolí a kompetencí jednotlivých aktérů – nesplněno vzhledem k časové náročnosti a plnění jiných prioritních úkolů v souvislosti s pandemií Covid-19.
2. Aktualizovat stávající a vytvořit nové metodické pokyny a doporučení – plněno částečně. Proběhla novelizace metodického pokynu Tabák, probíhá aktualizace metodických pokynů k poruchám příjmu potravy, syndromu CAN, připravuje se nový metodický pokyn k prevenci sebevražedného chování a k prevenci záškoláctví a metodická příručka pro pedagogy na téma transgender problematiky.

Realizace hlavních priorit v oblasti VZDĚLÁVÁNÍ

1. Zvýšit znalosti, dovednosti a kompetence školních metodiků prevence v oblasti primární prevence rizikového chování.
2. Zvýšit znalosti, dovednosti a kompetence metodiků prevence v pedagogicko-psychologických poradnách, dalších pracovníků školských poradenských pracovišť, pracovníků středisek

výchovné péče a krajských školských koordinátorů prevence v oblasti primární prevence rizikového chování.

3. Zvýšit znalosti, dovednosti a kompetence třídních učitelů a ředitelů škol v oblasti primární prevence rizikového chování.
4. Implementovat oblast primární prevence rizikového chování do pregraduálního studia pedagogických fakult, funkčního studia pro ředitele škol a inspektorů české školní inspekce za účelem zvýšit vědomosti, kompetence a schopnosti budoucích pedagogických pracovníků, ředitelů škol a školních inspektorů v oblasti primární.

Plnění hlavních priorit v oblasti vzdělávání se dařilo částečně plnit. Podporou odborných konferencí a vzdělávacích akcí pro KŠKP, MP v PPP, ředitele škol, třídní učitele. Akreditované vzdělávací akce pro pedagogy připravoval Národní pedagogický institut ČR, kraje a řada NNO.

Realizace hlavních priorit v oblasti FINANCOVÁNÍ

1. Zabezpečit financování oblasti primární prevence rizikového chování – splněno, podpora navýšena na 40 mil. Kč.
2. Zmapovat systém financování pro oblast primární prevence rizikového chování – splněno. Zmapováno financování RVKPP a krajů.
3. Vytvořit model systému financování pro oblast primární prevence rizikového chování – splněno. Dotační program byl upraven, mohou žádat kraje a dotace se poskytují i na vzdělávání pedagogických pracovníků a oblast duševního zdraví.

Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky dne 18. června 2019 doporučila a vláda ČR dne 22. července 2019 schválila centralizaci finančních prostředků vyčleněných ze státního rozpočtu na dotační programy protidrogové politiky.

Do rozpočtu ÚV ČR na r. 2020 byly následně převedeny prostředky z rezortů Ministerstva spravedlnosti ČR ve výši 8 mil. Kč, Ministerstva zdravotnictví ČR ve výši 25 mil. Kč, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR ve výši 8,5 mil. Kč. MZd a MSp již v r. 2020 nevyhlašovaly dotační řízení na oblast protidrogové politiky. Organizace, které dosud žádaly o poskytnutí dotace v dotačním řízení uvedených rezortů, si od r. 2020 podávají žádost o dotaci na ÚV ČR.

U projektů primární prevence rizikového chování byly do dotačního řízení ÚV ČR převedeny projekty organizací, které jsou držiteli Certifikátu odborné způsobilosti poskytovatelů programů školské primární prevence a které byly dosud financovány jak v rámci dotačního řízení MŠMT, tak dotačního řízení ÚV ČR. Většina těchto organizací ale poskytuje na školách komplexní programy, které jsou zaměřeny nejen na závislostní chování, ale také třeba na šikanu, poruchy příjmu potravy, týrání a zneužívání, rizikové sexuální chování a další typy rizikového chování.

Zbytek poskytovatelů programů primární prevence rizikového chování si může žádat o dotace na MŠMT v rámci Výzvy na poskytnutí neinvestiční dotace ze státního rozpočtu na poskytování aktivit v oblasti primární prevence rizikového chování ve školách a školských zařízeních.

Z pohledu řady odborníků a realizátorů programů tak došlo k celkovému znepřehlednění situace na poli primární prevence a oslabení pozice MŠMT jako garanta primární prevence rizikového chování.

**Podpora realizace primární prevence rizikového chování ve školách a školských zařízeních
z rozpočtu MŠMT v letech 2019-2022, v Kč**

	2019	2020	2021	2022
Počet podaných projektů	85	117	36	65
Počet podpořených projektů	74	48	28	55
Celková požadovaná částka	27 915 940	24 809 360	19 626 161	40 636 301
Celková poskytnutá dotace	26 113 345	13 404 525	13 768 175	33 509 658

**Podpora realizace primární prevence rizikového chování z rozpočtu ÚV
v letech 2019-2022, v Kč**

2019		2020		2021		2022	
Požadavek v Kč	Dotace v Kč	Požadavek v Kč	Dotace v Kč	Požadavek v Kč	Dotace v Kč	Požadavek v Kč	Dotace v Kč
8 744 795	7 970 000	29 490 374	20 023 000	33 253 703	20 264 000	34 967 605	20 887 000

Podpora realizace primární prevence ve školách a školských zařízeních z krajích v letech 2019-2022, v Kč

KRAJ	2019 (dotační program včetně příspěvku na provoz PO)	Ostatní financování programu PPRCH z krajského rozpočtu	Krajský systémový projekt - výše dotace	2020 (dotační program včetně příspěvku na provoz PO)	Ostatní financování programu PPRCH z krajského rozpočtu (	Krajský systémový projekt - výše dotace	2021 (dotační program včetně příspěvku na provoz PO)	Ostatní financování programu PPRCH z krajského rozpočtu	Krajský systémový projekt - výše dotace (Kraje nebyly v r. 2021 oprávněnými žadateli o dotaci)	2022 (dotační program včetně příspěvku na provoz PO)	Ostatní financování programu PPRCH z krajského rozpočtu	Krajský systémový projekt - výše dotace
Karlovarský	497 670	902 000	0	0	2 206 720	0	0	50 000	0	500 000	50 000	0
Plzeňský	2 000 000	1 000 000	300 000	2 300 000	1 050 000	0	2 300 000	1 050 000	0	2 300 000	1 050 000	342 000
Jihočeský	1 800 000	100 000	290 450	1 340 000	120 000	186 720	1 600 000	100 000	0	1 256 000	100 000	269 000
Liberecký	905 992	100 000	0	1 053 300	80 000	273 300	300 000	50 000	0	1 050 000	50 000	0
Ústecký	2 000 000	50 000	0	1 000 000	50 000	0	2 000 000	50 000	0	1 000 000	500 000	989 000
Hl. město Praha	14 000 000	1 000 000	0	15 000 000	500 000	231 757	15 000 000	300 000	0	18 000 000	300 000	813 500
Středočeský	2 000 000	600 000	200 000	2 000 000	615 000	191 590	2 800 000	400 000	0	6 000 000	160 000	667 000
Vysočina	2 500 000	100 000	0	3 000 000	150 000	233 807	2 200 000	1 150 000	0	3 200 000	1 000 000	305 200
Královéhradecký	1 500 000	1 313 000	0	1 553 500	2 003 600	0	2 504 818	428 000	0	3 392 790	350 000	330 800
Pardubický	0	1 900 000	0	0	2 630 000	0	0	2 500 000	0	2 900 000	100 000	318 000
Olomoucký	0	200 000	0	0	200 000	300 000	0	200 000	0	0	200 000	377 950
Moravskoslezský	2 000 000	200 000	300 000	2 000 000	200 000	300 000	2 000 000	130 000	0	3 000 000	130 000	694 000
Zlínský	1 506 000	180 000	0	1 026 000	50 000	0	790 000	180 000	0	960 000	170 000	0
Jihomoravský	2 218 000	750 000	0	0	750 000	0	1 500 000	750 000	0	2 500 000	750 000	690 340
Celkem	32 927 662	8 395 000	1 090 450	30 272 800	10 605 320	1 717 174	32 994 818	7 338 000	0	46 058 790	4 460 000	5 796 790

Realizace hlavních priorit v oblasti MONITORING, HODNOCENÍ A VÝZKUM

1. Nastavit, zavést a využívat systém sběru dat (online systém výkaznictví) v primární prevenci se zaměřením na výskyt rizikového chování a poskytování programů primární prevence. – Splněno. Systém vyvinula KAD pod názvem SEPA. Na jeho vývoji se podíleli zástupci krajských školských koordinátorů prevence, metodiků prevence v PPP i školních metodiků prevence. Finančně ho podpořili některé kraje a také Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky. SEPA umožňuje mapovat a vyhodnocovat intervence poskytované ve školách internisty i externími odborníky a zaznamenávat, jaké konkrétní intervence byly cílové skupině kdy a kým poskytnuty. V současné době je SEPA zahrnuta do Interaktivní platformy podpory duševního zdraví a prevence rizikového chování IPREV.
2. Ověřit a zajistit aktualizovaný systém hodnocení kvality programů primární prevence. Znovuzavedení systému hodnocení kvality programů primární prevence je předmětem řady jednání s možnými realizátory a odborem protidrogové politiky ÚV ČR. Spuštění systému hodnocení kvality programů je zahrnuto v pracovní verzi Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR na období 2023-2027. Připravit a zavést nástroje evaluace účinnosti programů primární prevence pro všechny typy rizikového chování – s důrazem na potenciál ovlivnění změny chování. Vzhledem k nedostatku finančních prostředků nebyl úkol splněn.
3. Připravit a zavést nástroje pro měření efektivity programů (ve smyslu „cost effectiveness analysis“ - analýza efektivity nákladů). Vzhledem k nedostatku finančních prostředků nebyl úkol splněn.

Hlavní výzkumná šetření prováděná v letech 2019-22:

- SZÚ prováděl každoroční šetření o výskytu užívání tabáku a alkoholu v populaci ve věku 15 a více let a vydal zprávy Národní výzkum užívání tabáku a alkoholu v ČR (NAUTA).
O výsledcích z roku 2021 více zde: [Národní výzkum užívání tabáku a alkoholu v České republice 2021 \(NAUTA\) \(szu.cz\)](#)
- V roce 2021 byl realizován další cyklus mezinárodní studie ESPAD mezi 16letými. Výsledky potvrdily pokračující pokles výskytu užívání návykových látek u české mládeže, včetně jeho rizikových forem. Poslední vlna studie potvrdila již dříve sledovaný pokles míry pravidelného a denního kouření, konzumace alkoholu i aktuálních zkušeností mládeže se všemi sledovanými nelegálními drogami. O výsledcích více zde: [Evropská on-line studie o drogách 2021 - drogy-info.cz](#)
- KAD realizovala dílčí dotazníkovou studii zaměřenou na užívání a postoje k tabáku, ENDS (e-cigaretám) a zahřívánému tabáku mezi studenty SŠ v Praze.
- V listopadu 2020 realizovala KAD ve spolupráci s OSPRCH a Katedrou psychologie PedF UK v rámci systému SEPA šetření, jehož cílem bylo zmapovat aktuální stav v oblasti všech hlavních typů rizikového chování a duševního zdraví u žáků během epidemiologické situace. Šetření mapovalo podzimní období realizace distanční výuky na všech tuzemských základních a středních školách. Těch se zúčastnilo 1 778. Výsledky reprezentují informace získané z 1128 vyplněných dotazníků pro 1. stupeň ZŠ, 979 dotazníků pro 2. stupeň ZŠ (resp. nižší třídy víceletých gymnázií) a 463 dotazníků pro SŠ. Zhruba na pětinu středních škol v tuzemsku byla zaznamenána nízká frekvence kontaktu mezi třídním učitelem a žáky. To mohlo představovat problém pro záchyt rizikových jevů a pro doručování preventivních

intervencí, pro které je osoba třídního učitele v době distanční výuky klíčová. I když školní metodici často považují prevenci v době distanční výuky za důležitou (především v oblasti kyberšikany, kyberbezpečnosti, nelátkových závislostí, hygieny a duševního zdraví), školní preventivní aktivity během podzimní vlny pandemie realizovala méně než polovina dotázaných škol. Více o studii zde: [2020 zprava z cesty Brno SEPA \(zkola.cz\)](https://www.zkola.cz/2020-zprava-z-cesty-brno-sepa)

- Odbor základního vzdělávání a mládeže v listopadu 2021 realizoval dotazníkové šetření, které mapovalo, jak vnímají plnění hlavních úkolů AP PPRCH 19-21 hlavní aktéři systému. Šetření se účastnilo celkem 348 respondentů na úrovni státu, krajů a měst, z toho 4 úředníci ministerstva, 7 krajských školských koordinátorů prevence, 28 metodiků prevence v PPP, 36 ředitelů škol, 262 školních metodiků prevence a 7 realizátorů preventivních programů. Zároveň byla provedena SWOT analýza systému PPRCH. Výsledky šetření byly zpracovány ve spolupráci s Klinikou adiktologie 1. LF UK v Praze a Národním pedagogickým institutem ČR. Výsledky šetření jsou v příloze AP PPRCH 2019-2021 č. 1 a výsledky SWOT analýzy v příloze č. 2.
- V roce 2022 realizoval Státní zdravotní ústav celorepublikovou průřezovou studii, která se týkala znalostí a postojů žáků 7.-9. tříd základních škol a studentů víceletých gymnázií (sekunda, tercie, kvarta) z oblasti HIV/AIDS.
- Téma výskytu a prevence rizikového chování ve školách pravidelně monitorovala i ČŠI. Informace jsou uvedeny ve [Výročních zprávách ČŠI](#) a v tematických zprávách a dalších publikacích:
 - Tematická zpráva – [Hodnocení rizikového chování žáků základních a středních škol](#)
 - Tematická zpráva – [Využívání diagnostických nástrojů a doporučovaná podpůrná opatření v ŠPZ](#)
 - [Sekundární analýza PISA 2018. Well-being žáků, třídní klima, používání ICT a vnímání role učitele](#)
 - ČŠI ve spolupráci s MŠMT a ČOSIV rovněž vydala zejména pro školy metodické doporučení [Přístupy k náročnému chování dětí a žáků ve školách a školských zařízeních a možnosti jeho řešení](#).

Oblast duševního zdraví

MŠMT dlouhodobě vnímá zhoršující se psychický stav žáků a studentů. Nárůst sebepoškozování, těžkých úzkostných stavů, panických atak, poruch příjmu potravy, poruch pohlavní identity a dalších duševních onemocnění avizuje pedagogický terén, provozovatelé krizových linek, ambulantní specialisté a také organizace realizující na školách preventivní programy. Neřešené duševní problémy se mohou projevit následně i v rizikovém chování žáků.

MŠMT má stanoveny gesce v oblasti duševního zdraví v [Národním akčním plánu pro duševní zdraví 2020-2030](#) a v [Národním akčním plánu prevence sebevražd 2020-30](#). Řízení systému péče o duševní zdraví je rozděleno dle gescí jednotlivých ministerstev. Největší podíl na realizaci těchto strategických materiálů nese MZd a MPSV, následované MŠMT.

Zástupci MŠMT pracují v Národní radě pro duševní zdraví a Mezirezortní pracovní skupině pro dětské duševní zdraví MZd.

WHO doporučuje zařazení školních programů zaměřených na psychosociální dovednosti v rámci primární prevence rizikového chování. MŠMT se proto snaží posílit práci školních poradenských pracovišť a získat pro školy více školních psychologů. Zároveň posiluje vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti duševního zdraví a wellbeingu tak, aby byli schopni včas žáka nebo studenta ohroženého rozvojem duševní nemoci identifikovat, podat mu pomocnou ruku, a v případě potřeby ho předat do péče odborníků. Bohužel se celý systém psychiatrické péče v České republice potýká s nedostatkem odborníků, tj. psychologů, pedopsychiatrů, a stále častěji i pediatrů, takže školy i rodiče velmi často hledají pomoc i několik měsíců.

MŠMT také dává důraz na wellbeing žáků i pedagogů ve Vzdělávací strategii 2030+ a dlouhodobých záměrech vzdělávání a vede veřejnou debatu s odborníky o začlenění témat psychosociální gramotnosti a wellbeingu do výstupů rámcových vzdělávacích programů. Tato témata budou také akcentována v primárně preventivním působení škol. Jejich součástí budou i aktivity vedoucí k destigmatizaci duševně nemocných osob.

MŠMT připravilo model institucionalizace školních psychologů a školních speciálních pedagogů tak, aby jejich služeb mohlo využívat co nejširší spektrum žáků, kteří vykonávají povinnou školní docházku, a zároveň byla dlouhodobě zajištěna stabilita těchto pozic. Model je aktuálně ověřován prostřednictvím Operačního programu Jan Amos Komenský, výzvy Šablony pro MŠ a ZŠ I., z níž si mohou základní školy a školská poradenská zařízení žádat o finanční prostředky na zajištění služeb těchto podpůrných pedagogických pracovníků. Od ledna 2025 se předpokládá přechod na financování ze státního rozpočtu. Podpůrné pozice školní psycholog a školní speciální pedagog napomáhají vytvářet ve školách bezpečné prostředí, efektivně zvládat společné vzdělávání, poskytovat specifickou podporu žákům podle individuálních potřeb, přispívají ke zlepšování školního klimatu, významně se podílí na prevenci školního neúspěchu, na zlepšování vzdělávacích výsledků žáků a maximálním využití jejich vzdělávacího potenciálu. Pomáhají zajišťovat well-being jak žáků, tak ostatních pracovníků školy.

2. Akční plán realizace Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2023-2025

Akční plán realizace Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2023-2025 (dále jen „AP NS“) vychází ze strategických dokumentů MŠMT, realizovaných SWOT analýz a šetření v oblasti PPRCH a definuje cíle a navržené činnosti pro jednotlivé aktéry. Navržené činnosti jsou rozdělené do tematických částí systém, koordinace, legislativa, vzdělávání, financování a monitoring, hodnocení a výzkum.

Národní strategie PPRCH 2023-2025 i opatření akčního plánu nepopisují intervence pro konkrétní věkové skupiny dětí a žáků a studentů, ale zaměřují se na nastavení, koordinaci a podporu systému PPRCH v ČR. Preventivní aktivity by měly začít v co nejnižším věku dítěte a provázet ho až do dospělosti. Musí však být přizpůsobené jeho rozumovým schopnostem, úrovni znalostí a případným zkušenostem s rizikovým chováním. Prevence je multioborová. Pokud probíhá prevence ve školním prostředí a nahlížíme na ni pedagogickým pohledem, pak užíváme termín děti ve věku předškolním, termín žáci pro osoby docházející na základní a střední školy a termín studenti pro osoby docházející na VOŠ a vysoké školy.

Cíl 1: Kvalitní, efektivní a bezpečné programy PPRCH pro děti, žáky a studenty

Opatření	Realizátor	Spolupracující subjekty	Termín	Indikátor plnění
Úprava standardů a manuálu pro kontrolu kvality programů v oblasti všeobecné, selektivní a indikované PPRCH	MŠMT	NPI ČR, OPK ÚV ČR, KAD, kraje	do konce roku 2025	Upravené standardy a manuál kontroly kvality programů PPRCH
Proškolení kontrolních pracovníků	MŠMT	NPI ČR, KAD, kraje	do konce roku 2025	Počet proškolených kontrolních pracovníků
Spuštění systému kontroly kvality programů v oblasti všeobecné, selektivní a indikované PPRCH	MŠMT	NPI ČR, KAD, kraje, PPP, NNO, OPK ÚV ČR	do konce roku 2025	Počet udělených atestů kvality

Cíl 2: Optimalizovaná činnost školního poradenského pracoviště

Opatření	Realizátor	Spolupracující subjekty	Termín	Indikátor plnění
Podpora činnosti psychologů v ŠPP a ŠPZ	MŠMT v rámci šablon JAK	školy, školská poradenská zařízení	do konce roku 2024	Počet podpořených žádostí
Šetření činnosti pracovníků ŠPP (zahájeno v roce 2022)	MŠMT	Agentura TA ČR	do konce roku 2023	Zpráva z šetření
Optimalizace a přerozdělení činností mezi pracovníky ŠPP	MŠMT	NPI ČR, KŠKP, kraje	do konce roku 2027	Změna pravomocí ředitele školy, který bude mít k dispozici „banku odpočtových hodin“ a bude moci snížit rozsah přímé vyučovací povinnosti u kterékoliv podpůrné pedagogické pozice v ŠPP.
Skupinová nebo individuální supervize pracovníků ŠPP hrazená z výzvy MŠMT pro podávání žádostí o poskytnutí neinvestiční dotace ze státního rozpočtu na aktivity v oblasti primární prevence rizikového chování a podpory duševního zdraví ve školách a školských zařízeních	PPP, externí supervizoři	Kraje, NNO, NPI ČR	průběžně	Počet supervizí v ŠPP uvedených v systému SEPA
Metodické vedení a vzdělávání pracovníků ŠPP	MŠMT, kraje, obce,	PPP, ČŠI, NPI ČR, NNO	průběžně	Počet vzdělávacích aktivit pro ŠPP v systému SEPA

Cíl 3: Optimalizace úvazků pracovníků školského poradenského zařízení odpovídající počtu škol a tříd, které mají PPP v územní působnosti

Opatření	Realizátor	Spolupracující subjekty	Termín	Indikátor plnění
Šetření počtu a výše úvazků MP v PPP v jednotlivých krajích	MŠMT	KŠKP, PPP, kraje	do konce roku 2024	Zpráva z šetření

Iniciovat u krajů na základě výsledků šetření optimalizaci úvazků MP v PPP a změnu normativu tak, aby obsahoval všechny činnosti, které MP v PPP vykonává	MŠMT	KŠKP, PPP, kraje	do konce roku 2025	Optimalizace úvazků metodiků prevence v PPP a změna normativu
---	------	------------------	--------------------	---

Cíl 4: Zmapování činnosti SVP a jejich nabídky preventivních aktivit pro školy

Opatření	Realizátor	Spolupracující subjekty	Termín	Indikátor plnění
Zmapování nabídky poskytovaných služeb SVP pro školy v oblasti PPRCH a DZ	MŠMT	NPI ČR	do konce roku 2023	Popis nabídky poskytovaných služeb SVP pro školy

2.2 Koordinace a řízení PPRCH

Cíl 1: Efektivní koordinace systému PPRCH

Opatření	Realizátor	Spolupracující subjekty	Termín	Indikátor plnění
Iniciovat v krajích navýšení úvazků krajských školských koordinátorů prevence	MŠMT	Kraje	Do konce roku 2025	Počet navýšených úvazků KŠKP
Předávání aktuálních informací o fungování systému, výskytu nových typů rizikového chování, nových trendech, metodických materiálech, výsledcích výzkumných šetření, vzdělávacích akcích a programech PPRCH	MŠMT	OPK ÚV ČR, NPI ČR, ČŠI, KAD, NNO, kraje	Průběžně	Počet porad s KŠKP, počet porad s ŠMP, počet pracovních skupin, data ze systému SEPA a zpráv ČŠI
Mezirezortní spolupráce	MŠMT	OPK ÚV ČR, MV, MZ, MPSV	Průběžně	Počet porad, setkání, pracovních skupin, připomínkových materiálů, informačních emailů
Spolupráce MŠMT s kraji, pravidelné porady a vzdělávací akce pro KŠKP	MŠMT	Asociace krajů, kraje, NPI ČR, KŠKP	Průběžně	Počet porad, setkání, pracovních skupin, připomínkových materiálů, informačních emailů

Spolupráce s odbornými institucemi	MŠMT	ČŠI, KAD, UPOL, NPI ČR, OSPRCH, APAS, SZÚ, NÚDZ, NNO	Průběžně	Počet porad, setkání, pracovních skupin, připomínkových materiálů, informačních emailů
Spolupráce s poskytovateli programů PPRCH ve školách a školských zařízeních	MŠMT	NNO, NPI ČR, SZÚ, NÚDZ, univerzity, APLA, Policie ČR	Průběžně	Počet setkání, konzultací
Spolupráce s kraji, PO MŠMT, NNO a dalšími subjekty na podpoře vzniku a realizace kvalitních programů v oblasti PPRCH a PDZ	MŠMT	ČŠI, NPI ČR, NOD, SZÚ, KAD, OSPRCH, PPP, NNO	Průběžně	Počet pracovních setkání, porad, pracovních skupin, počet podpořených nových programů poskytovaných v oblasti PPRCH a PDZ
Spolupráce v rámci MŠMT, předávání informací, spolupráce na koncepčních a metodických materiálech	Sekce II	Sekce I a III	Průběžně	Počet porad, setkání, pracovních skupin
Sběr a zpracování dat ze škol v dotazníkové šetření SEPA, závěrečné zprávy ŠMP, MP v PPP, další výzkumy realizované subjekty v oblasti PPRCH	MŠMT	OPK ÚV ČR, SZÚ, ČSÚ, ČŠI, KAD, NPI ČR, NNO, PPP, školy	Průběžně	Počet realizovaných šetření

2.3 Kvalitní a efektivní metodická podpora subjektů PPRCH

Cíl 1: Zajištění metodické podpory na všech úrovních systému PPRCH

Opatření	Realizátor	Spolupracující subjekty	Termín	Indikátor plnění
Metodické vedení KŠKP, MP PPP, ŠMP a třídních učitelů	MŠMT	KŠKP, MP v PPP, KAD, NPI ČR, NÚDZ	Průběžně	Počet realizovaných metodických setkání, počet vzdělávacích akcí, počet vytvořených metodik

Aktualizace metodických pokynů/doporučení a jejich příloh MŠMT v oblasti PPRCH a PDZ a vytváření nových podle aktuálních potřeb terénu	MŠMT	NPI ČR, ČŠI, NÚDZ, kvalifikovaní odborníci	Průběžně, min. 3 metodické pokyny ročně	Počet aktualizovaných metodických pokynů/doporučení a jejich příloh, počet nových metodických pokynů
Metodická setkání s KŠKP, MP v PPP, ŠMP, řediteli škol a školských zařízení	MŠMT	NPI ČR, ČŠI, NÚDZ, PPP, SVP, kvalifikovaní odborníci	Průběžně	Počet realizovaných metodických setkání
Metodická podpora pracovníků v oblasti neformálního vzdělávání	MŠMT	NPI ČR, ČŠI, NÚDZ, PPP, SVP, kvalifikovaní odborníci	Průběžně	Počet vzdělávacích akcí
Podpora vedení třídnických hodin a včasného zachytu žáků ohrožených rizikovým chováním nebo rozvojem duševního onemocnění	MŠMT	Kraje, obce, NNO, KAD, OSPRCH, NPI ČR, Policie ČR, SZÚ, NÚDZ, OSPOD a další subjekty	Průběžně	Počet metodických materiálů
Transfer kvalitních a ověřených informací do všech pater prevence za využití interaktivních platforem	MŠMT, OPK ÚV ČR, KAD	OSPRCH, KAD, NPI, ČŠI	Průběžně	Objem poskytnutých informací

2.4 Legislativa

Cíl 1: Legislativa umožňující fungování systému PPRCH

Opatření	Realizátor	Spolupracující subjekty	Termín	Indikátor plnění
Iniciovat legislativní ukotvení kontroly kvality programů PPRCH. V případě potřeby zpracovat věcný záměr právní úpravy.	MŠMT, OPK ÚV ČR	OPK ÚV ČR, NPI ČR, KAD	Do konce roku 2027	Věcný záměr právní úpravy.
Předložit vládě ke schválení návrh na řešení centralizace dotační podpory pro programy primární prevence rizikového chování	MŠMT, OPK ÚV ČR	NPI ČR	Do konce roku 2024	Usnesení vlády ČR
Iniciovat legislativní ukotvení	MŠMT	NPI ČR, kraje,	Do konce roku 2027	Změna pravomocí ředitele školy, který bude mít

optimalizovaného nastavení pozic školního poradenského pracoviště		obce		k dispozici „banku odpočtových hodin“ a bude moci určit snížení rozsahu přímé vyučovací povinnosti u kterékoliv podpůrné pedagogické pozice v ŠPP, změna vyhlášky 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních a nařízení vlády č. 75/2005 Sb., o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků.
---	--	------	--	--

2.5 Vzdělávání

Cíl 1: Vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti PPRCH a PDZ s akcentem na definovaná prioritní témata. Prohlubování a navyšování dovedností pedagogů tak, aby se postupně zvyšoval počet pedagogických pracovníků schopných realizovat všeobecnou PPRCH a řešit případný výskyt rizikového chování.

Opatření	Realizátor	Spolupracující subjekty	Termín	Indikátor plnění
Mapování, sestavení a podpora zavedení odborně aktuálního preventivního minima, psychosociální výchovy a managementu žákovského chování do pregraduálního vzdělávání budoucích pedagogických pracovníků	MŠMT	OSPRCH, KAD, UPOL a další univerzity	Do konce roku 2025	Počet zavedených nových studijních obsahů
Systematická podpora vzdělávání KŠKP, MP v PPP, ŠMP, třídních učitelů, zvýšení jejich znalostí a dovedností zejména ve včasné identifikaci žáků ohrožených rizikovým chováním nebo rozvojem duševní nemoci, v utváření pozitivního třídního klimatu a sledování jeho	MŠMT	Kraje, obce, KAD, OSPRCH, NNO, NPI ČR, Policie ČR, SZÚ, NÚDZ a další subjekty	průběžně	Počet vzdělávacích seminářů a workshopů, počet odborných konferencí

změn, v efektivní komunikaci s rodiči, v krizové komunikaci a práci se třídou. Posilování digitálních kompetencí a dovedností.				
Zavedení preventivního minima do funkčního studia pro ředitele škol	MŠMT	NPI ČR, KAD	Do konce roku 2023	Online seminář v rámci funkčního studia v rozsahu 8 hodin (například INEP)
Aktualizace obsahu specializačního studia ŠMP, včetně hybridní formy	MŠMT	KAD, OSPRCH, NNO, NPI ČR	Do konce roku 2025	Aktualizovaný obsah specializačního studia ŠMP
Podpora specializačního studia ŠMP	MŠMT	NNO, VŠ, NPI ČR, PPP,	Průběžně	Počet ŠMP s ukončeným specializačním studiem
Podpora supervize školního poradenského pracoviště a ředitelů škol (skupinová nebo individuální supervize podle potřeby školy v rámci výzvy MŠMT)	MŠMT	Kraje, obce	Průběžně	Počet poskytnutých supervizí hrazených z výzvy
Podpora celostátních konferencí	MŠMT	OPK ÚV ČR, KAD, NPI ČR, NNO a další subjekty	Průběžně	Počet podpořených konferencí, Počet udělených záštít MŠMT
Rozvoj a podpora vzdělávání v oblasti podpory duševního zdraví a wellbeingu (v rámci výzvy MŠMT)	MŠMT	MZ ČR, NÚDZ, SZÚ, KAD, NPI ČR, NNO	Průběžně	Počet podpořených vzdělávacích kurzů a seminářů v oblasti podpory PDZ v rámci dotačního řízení MŠMT
Vzdělávání pracovníků v oblasti neformálního vzdělávání (v rámci výzvy MŠMT)	MŠMT, kraje, obce	KAD, NPI ČR, NNO,	Průběžně	Počet vzdělávacích akcí
Vzdělávání pedagogických pracovníků v MŠ (v rámci výzvy MŠMT)	MŠMT, kraje, obce	KAD, NPI ČR, NNO,	Průběžně	Počet vzdělávacích akcí

Cíl 2. Realizace pravidelné supervize

Opatření	Realizátor	Spolupracující subjekty	Termín	Indikátor plnění
Supervize MP PPP (v rámci výzvy MŠMT)	MŠMT	NNO, NPI ČR akreditovaní supervizoři	průběžně	Počet supervizních setkání
Supervize pracovníků ŠPP (v rámci výzvy MŠMT)	MŠMT	PPP, NNO, NPI ČR akreditovaní supervizoři	průběžně	Počet supervizních setkání hrazených z výzvy

2.6 Financování

Cíl 1. Stabilní a předvídatelné financování systému PPRCH

Opatření a finanční náklady	Realizátor	Spolupracující subjekty	Termín	Indikátor plnění
Finanční podpora realizace programů specifické PPRCH a PDZ v rámci dotačního programu ve výši 40 mil. Kč ročně	MŠMT	Kraje, obce	Každoročně	Každoroční vyhlašování výzvy MŠMT v oblasti PPRCH a PDZ, navýšování alokace dle možností rozpočtu MŠMT.
Finanční podpora vzdělávání aktérů PPRCH, zejména ředitelů škol a školských zařízení, třídních učitelů, MP PPP, ŠMP a pracovníků NNO v rámci dotačního programu	MŠMT	Kraje, obce	Každoročně	Čerpání výzvy MŠMT v oblasti PPRCH a PDZ bude možné na vzdělávací aktivity aktérů PPRCH.
Aktivní vyhledávání možnosti finanční podpory PPRCH z jiných zdrojů	MŠMT, kraje, obce	nadace, komerční subjekty	Průběžně	Výše získaných finančních prostředků na realizaci programů primární prevence a vzdělávání pedagogů a MP PPP z jiných zdrojů, než z rozpočtu MŠMT
Metodická podpora – vzdělávací akce pro KŠKP a MP v PPP, tvorba metodik (50 000 Kč ročně v rámci rozpočtu MŠMT)	MŠMT	Kraje, obce	Každoročně	Počet vzdělávacích akcí, počet realizovaných setkání v krajích, počet upravených nebo nových metodických materiálů MŠMT
Spuštění systému kontroly kvality programů primární prevence rizikového chování (každoročně 1 500 000 Kč v rámci rozpočtu MŠMT)	MŠMT	Kraje, obce, NNO	Do konce roku 2025	Počet ověřených programů

2.7 Monitoring, hodnocení a výzkum

Cíl 1: Zajištění relevantních dat o fungování systému PPRCH a výskytu rizikového chování u žáků/studentů

Opatření	Realizátor	Spolupracující subjekty	Termín	Indikátor plnění
Pravidelný každoroční sběr a zpracování dat ze škol v dotazníkové šetření SEPA, závěrečné zprávy ŠMP, MP v PPP, SWOT analýzy a další výzkumy realizované subjekty v oblasti PPRCH	MŠMT	ČŠI, kraje, KAD a další univerzity, NPI ČR, MP v PPP, školy	Průběžně	Počet realizovaných šetření, počet analýz, počet zpráv z šetření
Mapování kompetencí, způsobu práce a skladby preventivních aktivit v ZŠ a SŠ	MŠMT	OSPRCH, KAD, UPOL a další univerzity, KŠKP, PPP, NPI ČR, ČŠI	Průběžně; zpráva do konce roku 2024	Počet realizovaných šetření
Data ze závěrečných zpráv projektů podpořených v rámci výzvy	MŠMT, OPK ÚV ČR	NPI ČR, příjemci dotací	1 x ročně	Vyhodnocení dotačního programu
Šetření a sběr statistických dat o rizikovém chování dětí, žáků a studentů	MŠMT, OPK ÚV ČR	SZÚ, ČSÚ, ČŠI, ÚZIS, NÚDZ, KAD, NPI ČR, NNO, kraje, školy	Průběžně	Počet realizovaných šetření, statistická data z šetření
Mezinárodní sběr dat ESPAD, GYTS, HIV	OPK ÚV ČR, SZÚ	MŠMT, kraje, PPP, školy	Průběžně	Počet realizovaných šetření, statistická data z šetření

3. Závěr

PPRCH bude i nadále podporovat multidisciplinární přístup založený na vědeckých důkazech, dodržování lidských práv a spolupráci všech aktérů na národní a regionální úrovni, včetně neziskového sektoru. Realizací efektivní PPRCH chce MŠMT posilovat školní úspěšnost žáků, pozitivní třídní a školní klima a wellbeing. Součástí preventivních programů by mělo být získání relevantních sociálních dovedností a znalostí potřebných pro život. Žáci by si měli potřebné dovednosti nacvičovat a upevňovat. Jedná se zejména o odmítnutí rizikového chování, schopnost čelit tlaku ze strany okolí, komunikační dovednosti, zvládání konfliktů, sebeovládání, zvládání úzkosti a stresu, mediální a finanční gramotnost.

Systém PPRCH je dlouhodobě poddimenzován a podfinancován. Je proto nutné se zaměřit na jeho optimalizaci a předvídatelné financování.

Prioritní je také opětovné spuštění systému kontroly kvality a bezpečnosti programů PPRCH a jejich posílení v oblasti specifické a indikované prevence.

Mezi prioritní témata, na které se MŠMT ve školách v rámci plnění AP 2023-2025 zaměří, patří zejména podpora programů duševního zdraví a wellbeingu dětí, žáků, studentů i pedagogů, prevence poruch příjmu potravy, digitálních závislosti, sebepoškozování a sebevražedných pokusů.

Věnovat se bude také bezpečnému pohybu dětí, žáků a studentů v kyberprostoru a kyberšikaně. Vzhledem k nárůstu počtu žáků s poruchami pohlavní identity, bude také vypracovávat metodické materiály ke genderově podmíněné šikaně a zajištění bezpečného prostředí ve školách. Řešení těchto témat ukládá MŠMT národní Akční plán v oblasti prevence domácího a genderově podmíněného násilí.

Pozornost je také třeba věnovat látkovým i nelátkovým závislostem, reagovat na nové psychoaktivní látky na trhu, které jsou pro děti, žáky a studenty nebezpečné a mají vysoký závislostní potenciál (nikotinové sáčky, kratom, energetické sáčky atd.).

Posílit je nutné také prevenci rizikového sexuálního chování. Státní zdravotní ústav uvádí ve své zprávě Trendy vývoje a výskyt HIV pro rok 2022 - předběžná zpráva, že bylo zachyceno 292 nových případů infekce HIV. Mezi novými případy bylo 126 občanů České republiky a 166 (56,8 %) rezidentů, tj. cizinců s dlouhodobým či trvalým pobytem v ČR. Počet rezidentů je nejvyšší v historii a jejich podíl poprvé přesáhl 50 %. Nejvíce rezidentů pocházelo z Ukrajiny (100).

Prostřednictvím výzvy MŠMT pro oblast PPRCH je třeba i v dalších letech systematicky finančně podporovat realizaci školních preventivních programů v oblasti PPRCH a PDZ a vzdělávání pedagogických pracovníků, včetně supervize pro školní poradenské pracoviště a ředitele škol a školských zařízení.

Nadále je třeba realizovat pravidelný sběr, zpracování a analýzu dat o výskytu rizikového chování ve školách a aktuálních trendech. Na výsledky šetření je třeba reagovat průběžnými změnami ve strategických a metodických materiálech tak, aby odpovídaly reálným požadavkům terénu.

Legislativa

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

Zákon č. 563/2004 Sb., zákon o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

Nařízení vlády č. 562/2020 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 75/2005 Sb., o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných.

Použité zdroje:

FORMÁNEK, T., KAGSTRÖM, A., CERMAKOVA, P., CSÉMY, L., MLADÁ, K., WINKLER, P. Prevalence of mental disorders and associated disability: Results from the cross-sectional Czech mental health Study (CZEMS). Eur Psychiatry. 2019

GABRHELÍK, R., ROKOSOVÁ, K., SLIVA, V., MYŠKOVÁ, L., PETRENKO, R. Systém evidence preventivních aktivit váš online pomocník. Průvodce společným vzděláváním.

GABRHELÍK, R., FIALOVÁ, H., MIOVSKÝ, M. Introduction to evidence-based prevention (INEP). Praha: Univerzita Karlova, 2020.

JEDLIČKA, R., KLÍMA, P., KOŤA, J., NĚMEC, J., PILAŘ, J. Děti a mládež v obtížných životních situacích. Praha: Themis, 2004.

KALINA, K. Základy klinické adiktologie. Praha: Grada, 2008.

PRAJSOVÁ, J., CHOMYNOVÁ, P., DVOŘÁKOVÁ, Z., Kateřina PŘÍHODOVÁ, K. a CSÉMY, L. (2018). Analýza projevů suicidálního chování u českých adolescentů: rizikové faktory pro suicidální myšlenky, plány a pokusy. Československá psychologie: časopis pro psychologickou teorii a praxi. Praha: Československá akademie věd, 2018, ISSN 0009-062X.

KOLÁŘ, M. Nová cesta k léčbě šikany. Praha, Portál, 2011.
Prevence rizikového chování ve školství. Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN. Togga.

MIOVSKÝ, M. a kol. Výkladový slovník základních pojmů školské prevence rizikového chování. Praha: Univerzita Karlova v Praze & Togga. 2012. 220 s. ISBN 978-80-87258-89-7. MŠMT.

Komparace dat z šetření rizikového chování žáků 2. st. ZŠ a SŠ v Praze (porovnání let 2016-2020). CSSP, [online] (2020). Dostupné z: [Prezentace aplikace PowerPoint \(prevence-praha.cz\)](#)

Česká školní inspekce, [online] (2016) TEMATICKÁ ZPRÁVA – PREVENCE A ŘEŠENÍ ŠIKANY A DALŠÍCH PROJEVŮ RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ VE ŠKOLÁCH 2016. Dostupné z: [Česká školní inspekce – Tematická zpráva – Prevence a řešení šikany a dalších projevů rizikového chování ve školách \(csicr.cz\)](#)

ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE, [online] (2021). Well-being žáků, třídní klima, používání ICT a vnímání role učitele. Sekundární analýza PISA 2018. Dostupné z: [Sekundární-analyza-PISA-2018.pdf \(csicr.cz\)](#)

ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE, [online] (2021). Přístupy k náročnému chování dětí a žáků ve školách a školských zařízeních a možnosti jeho řešení. Dostupné z: [Česká školní inspekce – Metodické doporučení – Přístupy k náročnému chování dětí a žáků a možnosti jeho řešení \(csicr.cz\)](#)

Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních. [online] (2010). Dostupné z www: [Metodické dokumenty \(doporučení a pokyny\), MŠMT ČR \(msmt.cz\)](#)

MŠMT. Národní strategie primární prevence u rizikového chování u dětí a mládeže 2019-2027. [online] 2019. Dostupné z [www: narodni_strategie_primarni_prevence_2019_27.pdf](http://www.narodni_strategie_primarni_prevence_2019_27.pdf) (msmt.cz)

PAVLAS MARTANOVÁ, V. a kol. (2012). Standardy odborné způsobilosti poskytovatelů programů školské primární prevence rizikového chování. Praha: Univerzita Karlova v Praze & Togga

Souhrnná zpráva o realizaci politiky v oblasti závislostí v krajích v roce 2020 © Úřad vlády České republiky, 2022. Dostupné z: [Souhrnna zprava o realizaci politiky zavislosti v krajich 2020.pdf](http://www.vlada.cz/souhrnna-zprava-o-realizaci-politiky-zavislosti-v-krajich-2020.pdf) (vlada.cz)

Národní akční plán pro duševní zdraví 2020-2030, Ministerstvo zdravotnictví České republiky, 2020. Dostupné z: [Národní akční plán pro duševní zdraví 2020–2030 – Ministerstvo zdravotnictví](http://www.mzcr.cz/narodni-akcni-plan-pro-dusevni-zdravi-2020-2030) (mzcr.cz)

MŠMT. [online] 2020. Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+. Dostupné z: [Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+, MŠMT ČR](http://www.msmt.cz/strategie-vzdelavaci-politiky-cr-do-roku-2030) (msmt.cz)

Strategie prevence kriminality 2022-2027, Ministerstvo vnitra, 2022. Dostupné z: [Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2022 až 2027 - Ministerstvo vnitra České republiky](http://www.mvcr.cz/strategie-prevence-kriminality-v-ceske-republice-na-leta-2022-az-2027) (mvcr.cz)

Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019-2027, Úřad vlády České republiky, 2019. Dostupné z: [Narodni strategie 2019-2027 fin.pdf](http://www.vlada.cz/narodni-strategie-2019-2027-fin.pdf) (vlada.cz)

Školní poradenská pracoviště (ŠPP), Národní pedagogický institut České republiky (dříve Národní ústav pro vzdělávání). Národní pedagogický institut České republiky (dříve Národní ústav pro vzdělávání) [online]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/pedagogicko-psychologicke-poradenstvi/skolni-poradenska-pracoviste>

Trendy vývoje a výskyt HIV pro rok 2022 - předběžná zpráva, Státní zdravotní ústav, 2022. Dostupné z <https://szu.cz/wp-content/uploads/2023/02/Trendy-vyvoje-a-vyskyt-HIV-AIDS-v-CR-%E2%80%93-predbezna-zprava-za-rok-2022.pdf>

Další zdroje:

www.csicr.cz

www.drogy-info.cz

www.emcdda.europa.eu

<http://www.prevence-praha.cz/>

www.szu.cz

www.osprch.cz

www.adiktologie.cz

www.nudz.cz

www.npi.cz

www.prevence-praha.cz

www.preventivni-aktivity.cz

Seznam použitých zkratk

AP – akční plán

PPRCH – primární prevence rizikového chování

1. LF UK a VFN v Praze - 1. lékařská fakulta Univerzity Karlovy a Všeobecná fakultní nemocnice v Praze

PedF UK – Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy

PDZ - podpora duševního zdraví

MŠMT - Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky

ÚV ČR - Úřad vlády České republiky

RVKPP - Rada vlády pro koordinaci politiky v oblasti závislostí

OPK ÚV ČR – Odbor protidrogové politiky Úřadu vlády České republiky

MPSV - Ministerstvo práce a sociálních věcí

MZd - Ministerstvo zdravotnictví České republiky

MSp – Ministerstvo spravedlnosti

MV - Ministerstvo vnitra České republiky

NPI ČR - Národní pedagogický institut České republiky

KAD - Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze

APAS - Asociace poskytovatelů adiktologických služeb

OSPRCH - Odborná společnost pro prevenci rizikového chování

SZÚ - Státní zdravotní ústav

NÚDZ - Národní ústav duševního zdraví

KŠKP - krajský školský koordinátor prevence

MP v PPP - metodik prevence v pedagogicko-psychologické poradně

ŠMP - školní metodik prevence

SVP - středisko výchovné péče

PPP - pedagogicko-psychologická poradna

DVÚ - dětský výchovný ústav

DÚ - diagnostický ústav

ŠPP - školní poradenské pracoviště

ŠPZ - školské poradenské zařízení

NNO - nestátní neziskové organizace

MŠ - mateřská škola

ZŠ - základní škola

SŠ - střední škola

ENDS - e-cigarety